

НАПРЯМ 4. ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА ВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ І ПОВОЄННОЇ РЕКОНСТРУКЦІЇ

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-621-1-9>

Бондарук М. В.,

*аспірант кафедри публічного управління,
туризму та готельно-ресторанної справи
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського
м. Київ, Україна*

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО ОРІЄНТОВАНОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Правові засади забезпечення формування соціально орієнтованої економіки в умовах воєнного стану є одним із центральних питань сучасної української державної політики, оскільки воєнний стан істотно впливає на традиційні механізми регулювання економічних відносин та вимагає, попри посилення контрольних функцій держави у умовах воєнного стану, дотримання принципів соціальної справедливості і пріоритетності прав і свобод людини. Конституція України [1] визначає державу як соціальну, демократичну і правову, встановлюючи у статті 3 пріоритет людини, її життя, здоров'я, честі, гідності, недоторканності та безпеки як найвищої соціальної цінності. Права і свободи людини визначають зміст і спрямованість діяльності держави, що безпосередньо відображається на її економічній політиці. Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» [2] регламентує, що внутрішня політика держави ґрунтується на принципах соціальної справедливості, свободи, участі громадян у державному управлінні, соціального партнерства та громадянської солідарності, що створює правову основу для реалізації концепції соціально орієнтованої економіки.

Соціально орієнтована економіка визначається як модель господарювання, у якій поєднуються свобода підприємницької діяльності та обов'язок держави гарантувати належний рівень соціального захисту населення, справедливий розподіл суспільних благ, забезпечення прав і свобод людини та стабільність економічного розвитку [3]. Така модель передбачає активну роль держави у регулюванні господарських відносин, формуванні механізмів соціального захисту, а також стимулюванні суб'єктів господарювання до відповідальної діяльності. Соціальна орієнтованість економіки не зводиться лише до соціальних виплат або

допомоги в кризових умовах, а включає довгострокове планування, розвиток людського капіталу, підтримку освіти, охорону здоров'я та екологічну безпеку та ґрунтується на узгодженні інтересів держави, бізнесу і громадянського суспільства, що забезпечує сталість соціально-економічного розвитку.

Інститут соціальної відповідальності бізнесу є функціональним елементом соціально орієнтованої економіки і передбачає відповідальну поведінку суб'єктів господарювання у відносинах з працівниками, споживачами, партнерами, державою та суспільством загалом, включаючи дотримання екологічних стандартів та сприяння сталому розвитку [4]. Соціальна відповідальність бізнесу не є тотожною соціально орієнтованій економіці, але виступає її практичним інструментом, що реалізує принцип соціальної справедливості на рівні підприємств та громад. Як зазначає Е. В. Пахуча [5], ефективність цього процесу залежить від узгодженої взаємодії держави, бізнесу та суспільства, а також від рівня етичної та правової культури економічних суб'єктів.

Повномасштабна воєнна агресія та запровадження воєнного стану створили унікальні виклики для економіки України. Вони призвели до обмеження ресурсів, руйнування критичної інфраструктури, зростання соціальної напруги та ускладнення економічної діяльності. У відповідь держава посилила регулювання господарських відносин, забезпечила пріоритет фінансування обороноздатності та соціальної підтримки населення. Одночасно війна стала каталізатором активізації соціальної відповідальності бізнесу: підприємства спрямовують ресурси на підтримку Збройних Сил України, надання гуманітарної допомоги внутрішньо переміщеним особам, забезпечення регіонів товарами першої необхідності та підтримку місцевих громад [6, с. 146]. Ці дії демонструють, що бізнес у кризових умовах здатен бути не лише економічним, а й соціальним агентом розвитку, а соціальна відповідальність стає важливим елементом державної безпеки.

Крім того, важливо зазначити, що у кризових умовах етичні принципи набувають особливого значення, адже компанії, які діють відповідально навіть у складних економічних ситуаціях, здобувають довіру споживачів, партнерів та суспільства загалом. Етичність бізнесу стає не тільки моральним обов'язком, але й стратегічною перевагою у довгостроковій перспективі [7, с. 18].

Водночас, формування соціально орієнтованої економіки в умовах воєнного стану супроводжується низкою проблем, пов'язаних, передусім, з існуючим протиріччям між економічною ефективністю та соціальною справедливістю, коли прагнення підприємств до прибутку може конфліктувати із забезпеченням рівних соціальних можливостей для населення. Також слід звернути увагу на обмеженість фінансових та матеріальних ресурсів, що значно ускладнює реалізацію соціальних

програм у регіонах, що постраждали від бойових дій. Крім того, має місце нерівномірність розвитку регіонів та відмінності в рівні правової культури створюють додаткові труднощі у впровадженні соціально відповідальної поведінки бізнесу. Нарешті, недостатній рівень правового стимулювання соціальної відповідальності бізнесу, включаючи податкові пільги, грантові програми або державне визнання, обмежує активність підприємств у соціальній сфері.

Подолання цих проблем потребує комплексного підходу, що включає вдосконалення нормативно-правового регулювання, впровадження механізмів стимулювання соціальної відповідальності бізнесу, а також розвитку інституту соціального партнерства та посилення прозорості державної політики. Важливо також підвищувати правову та економічну культуру населення, забезпечуючи розуміння ролі соціально орієнтованості економіки та відповідальної поведінки бізнесу. Системне поєднання державного регулювання, соціальної відповідальності бізнесу та активності громадянського суспільства здатне забезпечити стабільність економіки, соціальну справедливість та сталий розвиток навіть у кризових умовах.

На основі аналізу сучасної стану функціонування бізнесу в кризових умовах можна зробити висновок, що воєнний стан, незважаючи на економічні втрати та ускладнення господарської діяльності, створив унікальні умови для формування соціально орієнтованої економіки та активізації соціальної відповідальності бізнесу. Досвід останніх років свідчить, що навіть у критичних умовах економіка може бути соціально орієнтованою, якщо держава поєднує регулювання, стимулювання бізнесу та активну участь громадянського суспільства. Соціально відповідальний бізнес не лише підтримує соціальну стабільність, а й створює передумови для швидкого і ефективного повоєнного відновлення України.

Отже, соціально орієнтована економіка є стратегічним базисом стабільності та розвитку держави, оскільки забезпечує баланс між приватними та публічними інтересами, реалізацію прав і свобод людини, належний рівень соціального захисту населення, а також сприяє сталому економічному розвитку. В умовах воєнного стану її ефективність залежить від поєднання правового регулювання, активної участі держави, високої соціальної відповідальності бізнесу та громадської свідомості суспільства. У повоєнний період соціально орієнтована економіка буде ключовим інструментом відновлення країни, утвердження соціальної справедливості, забезпечення верховенства права та сталого розвитку.

Список використаних джерел:

1. Конституція України : Основний Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

2. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики : Закон України від 01.07.2010 № 2411-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>.

3. The International Forum for Social Development. Social Justice in an Open World: The Role of the United Nations. New York, 2006. URL: <https://www.un.org/esa/socdev/documents/ifsd/SocialJustice.pdf>.

4. Шелест О., Обиденнова, Т. Удосконалення методів підвищення соціальної відповідальності організації в умовах воєнного стану. *Адаптивне управління: теорія і практика. Серія Економіка*. 2023. № 7 (34). URL: [https://doi.org/10.33296/2707-0654-17\(34\)-15](https://doi.org/10.33296/2707-0654-17(34)-15).

5. Пахуча Е. В. Проблеми формування соціальної відповідальності бізнесу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Ч. 2. Вип. 8. С. 46–49. URL: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=wAugzAgAAAAJ&hl=uk>.

6. Захарова О., Орел А. Соціальна відповідальність бізнесу в Україні під час повномасштабного воєнного вторгнення рф. *Трансформаційна економіка*. 2023. № 5 (05). С. 140–147. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2023-5-24>.

7. Бондарук М. В. Соціальна відповідальність бізнесу в кризових умовах: поняття та зміст механізмів реалізації. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування*. 2025. Т. 36 (75). № 5. С. 15–20. DOI <https://doi.org/10.32782/TNU-2663-6468/2025.5/03>.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-621-1-10>

Hrutman L. O.,

3rd-Year PhD Student

State University “Kyiv Aviation Institute”

Kyiv, Ukraine

E-COURT IN UKRAINE AND THE PHASED INTRODUCTION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE INTO CIVIL PROCEEDINGS AS A WAY TO REDUCE CORRUPTION RISKS AND THE WORKLOAD OF COURTS

The digitalization of justice in Ukraine is being carried out through the Unified Judicial Information and Telecommunication System (UJITS) and its subsystems. The regulatory framework for the functioning of certain UJITS subsystems (modules) is defined by the decision of the High Council of Justice dated August 17, 2021, No. 1845/0/15-21 [1], while amendments to the relevant Regulation were approved by the decision dated January 13, 2026,